

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії та
міжнародних відносин
/Віталій АНДРЕЙКО/
«30» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	034 Культурологія
Освітня програма	Культурологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Культурологічні теорії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія, освітньої програми «Культурологія».

Розробник: Керецман Н. П., к.і.н., доцент кафедри археології, етнології та культурології ФІМВ

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри археології, етнології та культурології

протокол № 11 від «9» червня 2023 р.

Завідувач кафедри Надія КЕРЕЦМАН

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 8 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	4	4
Кількість модулів –2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –4 самостійної роботи студента –4	8	7
	Лекції:	
	32	12
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	53	89

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Культурологічні теорії» є надати слухачам комплексне уявлення щодо актуальних наукових теорій осмислення культури як феномену, культурних процесів та явищ, а також вироблення у слухачів практичних навичок використання розглянутих теорій у навчанні та написанні наукових та науково – популярних текстів. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальних:

ЗК - 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК - 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК - 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК - 4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахових:

ФК - 1 Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК - 2 Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах

ФК – 12 Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Культурологічні теорії» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 36. Філософія

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Культурологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.	ПРН-1
Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру	ПРН-2
Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації.	ПРН-3
Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.	ПРН-4

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Культурологічні теорії»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Здатність до критичного осмислювання актуальних культурологічних теорій, викладання у зрозумілий спосіб власне їх розуміння, здійснювати його аргументацію спираючись на матеріали курсу	ПРН-1
Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти в рамках змісту дисципліни	ПРН-2
Створювати логічно і структурно організовані тексти з пов'язані із змістом дисципліни	ПРН-3
Орієнтуватися в актуальних теоретичних підходах у визначенні та критиці культурологічної проблематики дотичної матеріалу дисципліни.	ПРН-4

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: реферати, есе, колоквіуми, іспит

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на семінарських заняттях, проведення колоквіуму, тестування. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, консультаціях, захисту реферату (есе), проведення колоквіуму.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4					50	100
-	15	15	20						

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8					50	100
10	15	15	10						

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	25	5	25
Реферат	1	10	1	10
Колоквіум	1	15	1	15
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на питання, тестові завдання трьох рівнів складності. За кожен правильну відповідь на теоретичні завдання 12 б., на тестові завдання: першого рівня – 1 балів, другого рівня – 3 балів, третього рівня – 5 балів.

До модульної контрольної роботи допускаються студенти, як відвідали не менше 90 % аудиторних занять (або відпрацювали пропущені заняття на консультаціях) і отримали не менше 60 % від можливої кількості балів за поточну роботу.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою (іспит)	Критерії знань
A	90-100	відмінно	Студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення навчальних першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.
B	82-89	добре	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, вільно володіє державною мовою; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання.
C	74-81		
D	64-73	задовільно	Студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.
E	60-63		
FX	35-59	незадовільно	Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
F	0-34		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль № 1

ТЕМА 1 Предмет, мета, основні поняття та література до курсу.

Традиція теоретичного осмислення культури та культурних процесів. Поняття теоретичного плюралізму в культурологічних студіях. Свобода висловлювання та теоретичне осмислення культурних процесів. Поняття академічної свободи та свободи наукового висловлювання. Поняття мистецької свободи. Поняття політкоректності. Поняття культурної дискримінації. Культурний та соціальний расизм.

ТЕМА 2. Теорія географічного детермінізму.

Суть теорії географічного детермінізму та культура. Історичне підґрунтя теорії географічного детермінізму (погляди мислителів античної традиції, гуманістів та просвітників). Взаємозв'язок географії та культури в працях західних вчених XIX ст. Концепція «серцевинної землі» Гелфорда Маккіндера. Взаємозв'язок теорії географічного детермінізму та постколоніальних студій. Критика теорії географічного детермінізму

ТЕМА 3. Теорія дифузійнізму та культурних кіл.

Суть теорії дифузійнізму та її вплив на культурологічні студії.. Фріц Ратцель та його «Антропогеографія». «Метод етнології» Фріца Гребнера. «Гіпердифузійнізм» Еліота Сміта та Лео Фробеніуса. Дифузійнізм у другій половині XX ст. в інтерпретації Еверета Роджерса. Критика теорії дифузійнізму та культурних кіл

ТЕМА 4. Марксизм, неомарксизм та культурологічні студії.

Марксизм, неомарксизм та культурні студії. Франкфуртська школа філософії та соціальної теорії. «Втеча від свободи» Еріха Фромма. Неомарксистська інтерпретація кримінальної культури- «Бандити» Еріха Гобсбаума. Неомарксистські інтерпретації народної культури– «Сир та хробаки» Карла Гінзбурга. Критика «культурного марксизму».

Модуль № 2

ТЕМА 5. Теорія мілітарно технологічного детермінізму.

Суть теорії воєнно-технологічного детермінізму. Війна і мілітарні технології як рушій технічного прогресу в інтерпретації Вільяма Мак-Ніла. Воєнна антропологія як наукова дисципліна та її фундатори: Джон Кіган, Крістофер Даффі, Мартін ван Кревельд. Теоретики мілітарних революцій: Майкл Робертс, Лінн Вайт, Джеффри Паркер, Андрю Ейтон. Критика теорії мілітарно-технологічного детермінізму.

ТЕМА 6. Теорія культурного релятивізму.

Суть теорії культурного релятивізму та інкультурації. Фундатори теорії культурного релятивізму. Франц Боас та робота «Мислення первісної людини». «Культурна антропологія» Мелвілла Херсковіца. Робота Філмора Нортропа — «Філософська антропологія и практична

політика». Концепція «культури бідності» Оскара Льюїса. Політика мультикультурності і теорія культурного релятивізму. Культурний релятивізм та моральний релятивізм: «Складові філософії моралі» Джеймса Рейчела. Критика теорії культурного релятивізму.

ТЕМА 7. Феміністична теорія та гендерні студії.

Суть феміністичної теорії. Фундаторки феміністичної теорії. Феміністичні культурні студії. Феміністична історія. Феміністична історія мистецтва та арт-критика. Феміністична теорія кіно. Феміністична економічна теорія. Критика феміністичної теорії. Концепція гендеру. Розвиток гендерних студій. Дослідження маскулінності та фемінності. Гендерна лінгвістика.

ТЕМА 8. Критична расова теорія.

Критика ліберальної культури як інтелектуальна течія сучасності. Проблеми інтерпретації раси та расового рівноправ'я. Колоніалізм, расизм у світовій культурі та його критика. Фундатори критичної расової теорії: Дерріка Белл, Алан Фрімен, Кімберлі Креншоу. Критична расова теорія в культурологічних студіях. Критична расова теорія та освітня політика. Поняття «позитивної дискримінації».

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
5-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Предмет, мета, основні поняття та література до курсу.	10	4				6
Тема 2. Теорія географічного детермінізму.	11	2	2			7
Тема 3. Теорія дифузійнізму та культурних кіл.	14	4	4			6
Тема 4. Марксизм, неомарксизм та культурологічні студії.	14	4	4			6
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	51	16	10			25
Модуль 2						
Тема 5. Теорія мілітарно технологічного детермінізму.	13	4	2			7
Тема 6. Теорія культурного релятивізму.	13	4	2			7
Тема 7. Феміністична теорія та гендерні студії.	13	4	2			7
Тема 8. Критична расова теорія.	13	2	4			7
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	54	16	10			28
Разом за семестр	105	32	20			53

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Предмет, мета, основні поняття та література до курсу.	13	2				11
Тема 2. Теорія географічного детермінізму.	15	2	2			11
Тема 3. Теорія дифузійонізму та культурних кіл.	13	2				11
Тема 4. Марксизм, неомарксизм та культурологічні студії.	13	2				11
Тема 5. Теорія мілітарно технологічного детермінізму.	13		2			11
Тема 6. Теорія культурного релятивізму.	13	2				11
Тема 7. Феміністична теорія та гендерні студії.	11					11
Тема 8. Критична расова теорія.	14	2				12
Разом за семестр	105	12	4			89

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Концепція Гелфорда Маккіндера та глобальна політика XX – XXI ст.	4	2
2	Тема 2. Дискусії навколо роботи «Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку» Гантінгтона.	4	
3	Тема 3. «Культура бідності» та праця Оскара Льюїса «Родина Санчесів».	4	2
4	Тема 4. «Погоня за силою» Вільяма Мак-Ніла та мілітарно-технологічна інтерпретація західної культури.	4	
5	Тема 5. «Культура й імперіялізм» Едварда Саїда та критика євроцентризму в інтеретаціях культури.	4	
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

На самостійну роботу виносяться ґрунтовне вивчення одного літературного твору (10 балів) і однієї монографії (10 балів) із вказаних у матеріалах до семінарських занять, проведення наукових семінарів-презентацій (15 балів), підготовка реферату (5 балів). При підрахунку балів береться до уваги відвідування лекційних занять (5 балів).

Реферат готується у випадку пропущених семінарських занять, а також по окремих темах. Його оформлення повинно відповідати наступним вимогам:

- на титульній сторінці має бути зазначено, що це „Реферат з історії середніх віків”, який підготував (ла) студент (ка) другого курсу історичного факультету стаціонарного відділення (прізвище та ініціали);
- обсяг реферату 7-10 стор. (бажано у друкованому вигляді);
- в кінці реферату має бути вказана використана література;
- наприкінці реферату студент повинен зробити самостійні висновки;
- технічні вимоги: формат паперу А4 (білого кольору), інформацію фіксувати тільки на одному боці аркушу, поля (верхнє, нижнє та лїве – 2 см, праве – 1 см), шрифт „TimesNewRoman”, розмір – 14, інтервал – 1,5;
- реферат слід здати викладачеві, або методисту на кафедрі.

Теми рефератів:

Студенти для підготовки рефератів можуть на вибір за своїм уподобанням обрати характеристику літературного твору, архітектурного комплексу, скульптурної групи, книжкових мініатюр, іконопису, фресок, мозаїки і т.ін. із названого, перерахованого в курсі на лекціях і семінарських заняттях.

Примірний перелік питань на іспит:

1. Традиція теоретичного осмислення культури та культурних процесів.
2. Поняття теоретичного плюралізму в культурологічних студіях.
3. Свобода висловлювання та теоретичне осмислення культурних процесів.
4. Поняття академічної свободи та свободи наукового висловлювання.
5. Поняття мистецької свободи.
6. Поняття політкоректності.
7. Поняття культурної дискримінації.
8. Культурний та соціальний расизм.
9. Суть теорії географічного детермінізму та культура.
10. Історичне підґрунтя теорії географічного детермінізму (погляди мислителів античної традиції, гуманістів та просвітників).
11. Взаємозв'язок географії та культури в працях західних вчених ХІХ ст.
12. Концепція «серцевинної землі» Гелфорда Маккіндера.
13. Взаємозв'язок теорії географічного детермінізму та постколоніальних студій.
14. Критика теорії географічного детермінізму
15. Суть теорії дифузійнізму та її вплив на культурологічні студії.
16. Фріц Ратцель та його «Антропогеографія».
17. «Метод етнології» Фріца Гребнера.
18. «Гіпердифузійнізм» Еліота Сміта та Лео Фробеніуса.
19. Дифузійнізм у другій половині ХХ ст. в інтерпретації Еверета Роджерса.
20. Критика теорії дифузійнізму та культурних кіл
21. Марксизм, неомарксизм та культурні студії.
22. Франкфуртська школа філософії та соціальної теорії.
23. «Втеча від свободи» Еріха Фромма.
24. Неомарксистська інтерпретація кримінальної культури- «Бандити» Еріха Гобсбаума.
25. Неомарксистські інтерпретації народної культури– «Сир та хробаки» Карла Гінзбурга.
26. Критика «культурного марксизму».
27. Суть теорії воєнно-технологічного детермінізму.

28. Війна і мілітарні технології як рушій технічного прогресу в інтерпретації Вільяма Мак-Ніла.
29. Воєнна антропологія як наукова дисципліна та її фундатори: Джон Кіган, Крістофер Даффі, Мартін ван Кревельд.
30. Теоретики мілітарних революцій: Майкл Робертс, Лінн Вайт, Джеффри Паркер, Ендрю Ейтон.
31. Критика теорії мілітарно-технологічного детермінізму.
32. Суть теорії культурного релятивізму та інкультурації.
33. Фундатори теорії культурного релятивізму.
34. Франц Боас та робота «Мислення первісної людини».
35. «Культурна антропологія» Мелвілла Херсковіца.
36. Робота Філмора Нортропа — «Філософська антропологія и практична політика».
37. Концепція «культури бідності» Оскара Льюїса.
38. Політика мультикультурності і теорія культурного релятивізму.
39. Культурний релятивізм та моральний релятивізм: «Складові філософії моралі» Джеймса Рейчела.
40. Критика теорії культурного релятивізму.
41. Суть феміністичної теорії.
42. Фундаторки феміністичної теорії.
43. Феміністичні культурні студії. Феміністична історія.
44. Феміністична історія мистецтва та арт-критика.
45. Феміністична теорія кіно.
46. Феміністична економічна теорія.
47. Критика феміністичної теорії.
48. Концепція гендеру.
49. Розвиток гендерних студій.
50. Дослідження маскулінності та фемінності.
51. Гендерна лінгвістика.
52. Критика ліберальної культури як інтелектуальна течія сучасності.
53. Проблеми інтерпретації раси та расового рівноправ'я.
54. Колоніалізм, расизм у світовій культурі та його критика.
55. Фундатори критичної расової теорії Дерріка Белл, Алан Фрімен, Кімберлі Креншоу.
56. Критична расова теорія в культурологічних студіях.
57. Критична расова теорія та освітня політика.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

З метою підвищення якості засвоєння матеріалу при проведенні занять використовуються різноманітні демонстраційні матеріали: фрагменти публікацій, джерельної літератури, що сприяють формуванню повного уявлення про культурний феномен; візуальний ряд (репродукції). Проведення занять передбачає стандартно обладнані навчальні аудиторії та використання технічних засобів (ноутбук, проектор).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Burke P. What is Cultural History? – Cambridge, 2008.
2. Delgado R. Critical Race Theory: the Cutting Edge. – Philadelphia, 1995.
3. Frobenius L. The childhood of man: a popular account of the lives, customs and thoughts of the primitive races. – London, 1909.
4. Ginzborg C. The Cheese and the Worms: The Cosmos of a Sixteenth Century Miller. Baltimore – 1982.
5. Graebner F. Die Methode der Ethnologie. – Heidelberg, 1911.
6. Hobsbawm E. Bandits. – London, 1969.
7. Kellner D. Cultural Marxism and Cultural Studies - (<http://www.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/>, date of access 10.03. 2021)
8. Lewis O. The Children of Sanchez. – New York, 1961.
9. Mackinder H.J. Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction. – Washington, 1996.
10. McNeill M. The Pursuit of Power. Technology, Armed Force, and Society since A.D. 1000. – Chicago, 1982.
11. Rachels J. The Elements of Moral Philosophy. – New York, 2007.
12. Rogers E. Diffusion of innovations. – New York, 1983.
13. Винайдення традиції / За ред. Ерика Гобсбаума і Теренса Рейнджера — Київ, 2005.
14. Гантінгтон С. П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. — Львів, 2006.
15. Гендерний аналіз: метод. посіб. (Яйко О. М. та інші) — Львів, 2007.
16. Саїд Е. Культура й імперіялізм. – Київ, 2007.
17. Томпсон Є. Трубадури імперії. – Київ, 2023.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)